

לצנחנים, הידד!

לקובה. 18 חודשים לפני זה אכן ניסתה ארצות-הברית לערוך פלישה באמצעות שכירי-חרב קובאיים במיפריץ-החזירים. פלישה זו נכשלה, והביון הסובייטי האמין שהאמריקאים מתכננים פלישה הרבה יותר גדולה, והפעם של כוחות אמריקאיים. ההערכה של פירל קאסטרו היתה כי האמריקאים אמנם מתכננים לפלוש. הצבא הקובאי, שמנה 240 אלף חיילים, היה מוכן להרוץ את הפלישה הצפויה, בעזרת 40 אלף חיילים סובייטיים שהגיעו בחשאי לאי. לפי ההערכה הקובאית, היו עלולים למות כ-800 אלף איש בפלישה כזאת.

כאשר השתכנע הנשיא קנדי כי הטילים אמנם נמצאים בקובה, הכריז על מצור ימי. לחיל-הים האמריקאי ניתנה ההוראה לעצור בלבנים כל אוניה סובייטית המנסה להתקרב לקובה. חיל-הים הסובייטי קיבל הוראה להגן על האוניות הסובייטיות מפני מה שהוגדר כ"מעשה של שוררים" מצד ארצות-הברית.

המשבר הגיע לשיא במסעה של האוניה הסובייטית פולטאבה. היא נשאה בביטנה 20 ראשי-נפץ גרעיניים נוספים. בלבנים נח"סמה על-ידי כוח-משטמה אמריקאי. כשסירבה להיעצר, נורו לע"ב רה פגזים. הם מילאו במילחמת-העולם השלישית את אותו התפקיד שמילאו במילחמת-העולם הראשונה היריות שנורו על-ידי הסטורנט הסרבי גבריאל פרינציפ, שהרג בעיר סאראייבו את יורש-העצר האוסטרי. "היריה שהידררה סביב כדור-הארץ".

ב-24 השעות הראשונות של מילחמת-העולם השלישית נהרבו ניו-יורק ומוסקוה, וושינגטון ולנינגרד, לוס-אנג'לס וקייב, יחד עם עשרות ריכוזים עירוניים אחרים. מיספר ההרוגים משני הצדדים נאמד כ-40 מיליון נפש.

רק כעבור 25 שנים, כאשר התכנסו כמה מן המדינאים הסובייטיים, האמריקאיים והקובאיים במוסקוה המשוקמת, התברר כי כל הצדדים פעלו על-סמך "הערות מוטעות. הקובאים והסובייטיים לא התכוונו להשתמש בטיילים כדי להפציץ את ארצות-הברית, אלא ביקשו להרתיע את האמריקאים מפלוש. ואילו האי-מריקאים לא התכוונו כלל לפלוש לקובה..."

כל התיאור הנ"ל נכון — פרט לעובדה שמילחמת-העולם הראשונה פוצצה את האחרון ממש, כאשר אוניות שני הצדדים כבר התקרבו אלה אל אלה בלבנים, עצרו קנדי וכרושצ'וב את הירירות. האוניה הסובייטית היתה תובכה וחורה הביתה, ותמורת זאת התחייבו האמריקאים בחשאי שלא לפלוש לקובה.

לפני שבוע אכן נערכה במוסקוה ועידה, בהשתתפות כמה מן האישים שהשתתפו באירועות של אז, וחד עם היסטוריונים. הם גילו מידע סודי רב. התברר כי כל הצדדים פעלו ב-1962 על-סמך ידיעות והערכות מוטעות.

מדוע לא פרצה המלחמה? במקרה עמדו בראש שני המחנות אישים שפויים, שהתפתחו ברעף האחרון את גודל האחריות. שלא כמו קיסרי אוסטריה, רוסיה וגרמניה ב-1914, הם תפסו בעוד מועד לאן מובילים הדברים, והיה להם האומץ לעצור, למרות שזה נראה כמו נסיגה וחולשה.

ואולי אין די בהסבר זה. יתכן שהפצצה האטומית היא שהצילה את העולם. שני המנהיגים ידעו מה יקרה בשעות הראשונות של מלחמת-העולם.

אילו קרו אותם הדברים ב-1914 או ב-1939, יתכן מאוד שהיתה פורצת מלחמת-העולם. אולם ב-1962, הטילה הפצצה האטומית את צילה על כל דבר. יתכן שבזכותה חיים כיום מיליוני אנשים, שאלמלא כן היו נופלים קורבן לטבח עולמי.

פינת הים

כימי עלייתם של הנאצים, היו בגרמניה בעלי-עסקים שתלו אצלם שלטים בנוסח, יהודים בלתי-רצויים" או "עבודה ארית". בכניסת הרומית של ראשון-לציון מצאתי את השלט הבא:

השלט בראשון-לציון

מה היינו אומרים אילו מצאנו בארצות-הברית שלט בנוסח: "עבודה נוצרית", או "להלופין", "עבודה לבנה"? ואילו היו תולים כיום בגרמניה שלט בנוסח, "עבודה גרמנית"? אבל מובן שזה לא דומה. אין שום דימיון בין מה שאנחנו עושים ובין מה שעושים אחרים. אצלם זה גזענות. אצלנו זה ציונות.

זכויות-הארם כאן. מעולם לא ביקר, למשל, במחנה אנצאר, כדי להשוות את תנאי-המעצר של העצירים הפוליטיים שם עם התינאים שבהם הוחזק הוא על-ידי הקג"ב הנוראי. הפורנוגראפיה היא עניין של גיאוגרפיה, וכך גם זכויות-הארם. אבל כזה יכול לייצג את ישראל בכבוד בדרום-אפריקה. אבל באר"ם?

תודה לאינדיאנים

עקבתי בעניין רב אחרי ויכוח שהתנהל בחודשים האחרונים בכמה עיתונים אמריקאיים.

הוא התחיל בתג-ההודיה, חג אמריקאי ייחודי שבא לחגוג את הצלת המושבה האנגלו-אמריקאית הראשונה באמריקה, בפלימות, מהרפת-רעב. זה היה ב-1621.

סניגורי האינדיאנים ניצלו את ההזדמנות כדי למחות שוב על אחד המאורעות המחפירים ביותר בעת החדשה: רצח העם האינדיאני. לעומתם טענו אחרים כי בעת הנחלים הראשונים בפלימות דווקא התרועעו עם האינדיאנים, ורק הפורטאנים, שנחתו בבוטות טון, התחילו לרדוף את ארומי-העור. (וזה מזכיר את ההבדל אצלנו בין אנשי העלייה הראשונה, שהתרועעו עם הערבים, לבין אנשי העלייה השנייה, שהיו אנטי-ערבים מלכתחילה.)

מה נתנו האינדיאנים לעולם? לא זה בלבד שלא היתה זאת חברה פרימיטיבית, כפי שאומר השקר ההיסטורי, אלא שהיתה זאת חברה חקלאית מפותחת. 60% מכל סוגי-הירקות שנאכלים כיום בעולם פותחו בראשונה על-ידי האינדיאנים, ובלעדיהם היה הער"ם גווע מוזמן ברעב.

בין השאר היו לאינדיאנים תירס, דלעת, כל סוגי השעועיית, יותר מ-3000 סוגים של תפוחי-אדמה, חמניות, רוב סוגי האגוזים למאכל, כל סוגי הפילפל (מלבד הפילפל השחור), עגבניות, אורז-בר, שוקולד ועוד ועוד.

האינדיאנים פיתחו רוקחות מתקדמת ורפואה שעלתה על כל ההישגים של אירופה בימים ההם. הם ערכו ניתוחי-ימח בימים שבהם סבכו האירופים על עלוקות, כדי למצוץ את "הדם הרע" שגרם, לדעתם, למחלות. לוחשהנה במכסיקו היה מדויק יותר מן הלוח היוליאני המקובל עד היום בעולם הלבן. הם לימדו את הספרדים כיצד להתקד כסף ונחושת. כל הערים החשובות בחצי-הכדור המערבי, בלי יוצאת מן הכלל, בנויות על חורבות ערים אינדיאניות.

הכוב המקובל אומר שלא זה בלבד שהאינדיאנים היו ציידים פרימיטיביים, אלא כי מצפון לריורג'אנדה (בגבול ארצות-הברית-מכסיקו) חיו רק כמיליון בני-אדם בימי קולומבוס. המחקר המודרני מגלה כי חיו אז בשטח זה בין 12 ל-15 מיליון נפש. מיספר זה ירד לרבע מיליון בראשית המאה הנוכחית. השמדת-עם מתמדת ורצופה, עד כדי חיסול של 98% — זה פשע העולה אף על השואה. יש הטוענים כי הקשר העמוק של האמריקאים עם ישראל אינו מבוסס על אינטרסים אסטרטגיים ופוליטיים, אלא על הרגשה עמוקה של קירבה היסטורית. אמריקאים רבים מאמינים שגישת הציונות לפלסטינים היא כגישתם שלהם לאינדיאנים. אני מקווה שנצליח כרכות הימים להוכיח שזוהי הנחה שגויה.

מילחמת העולם השלישית

זה יכול היה להיראות כך בספרייה-ההיסטורית:

מילחמת-העולם השלישית פרצה באוקטובר 1962. כמו מילחמת-העולם הראשונה, היא פרצה בגלל שרשרת של טעויות. בשורות-היבון האמריקאיים הצטברו העדויות על כך שהסובייטים החדירו לקובה בחשאי טילים וראשי-נפץ גרעיניים. הער"כת-המודיעין היתה כי טילים אלה עלולים להיות מופעלים בע"י תיד הקרוב נגד ערים בארצות-הברית. המועצה לביטחון לאומי המליצה לפני הנשיא ג'ון קנדי לפתוח במלחמת-ימנע, כדי להשיג מיד את הטילים.

ניקשה כרושצ'וב, המנהיג הסובייטי, החליט על העברת הטיילים וראשי-הנפץ הגרעיניים לקובה על-סמך הידיעות שהצטברו בשורות-היבון הסובייטיים, כי ארצות-הברית מתכוונת לפלוש

אחד מידידי, מומחה לענייני צבא, נתן לי פירוש חדש לעימות ההיסטורי בין יצחק שמיר והצנחנים בשכם. אז קמו הצנחנים, בזה אחר זה, לעיני המצלמה, ואמרו לשמיר ולעם-ישראל מה דעתם על הניסיון האווילי לרכא את האינתיפאדה.

עימות זה היה נקודת-ציון. היתה לו השפעה עמוקה וארוכת-טווח על דעת-הקהל ועל דעת-הצמרת.

מרוע הלכו ורוקא הצנחנים כראש? אומר ירדני: הצנחנים הם קוטרם. הם תמיד היו כאלה. הם מוכנים להתלונן תמיד ולא לעשות חשבון לאף אחד. הם אומרים בדיוק מה שהם חושבים, ואין עליהם מורא של מדינאים ואלופים. זה נובע מאופי החיל. אנשי-השיריון, למשל, שונים לגמרי. מה שקרה בשכם לא יכול היה לקרות אילו היו שם שיריונאים.

השיריון פועל בצוות. כאשר קבוצה של טנקים יוצאת לפעולה, יש לכל טנק תפקיד מסוים, וכל טנק סומך על הטנקים האחרים. לא יתכן אינדיבידואליזם בשיריון. ואילו כל צנחן הוא מלך. אין זה מיקרה שראשוני המורדים בלבנון היו הצנחנים —

"החטיבה שלא גויסה".

למריכות בין הצנחנים יש ממדים היסטוריים. ב-1956 קרה משהו בין אריאל שרון, רפאל איתן ומוטה גור ליד המיתלה. המריבה ההיא בין אריק, מוטה ורפול משפיעה גם היום, אחרי 32 שנים, על החלטות בצמרת המדינה. שלושתם שונאים זה את זה וקשורים זה בזה, ושלושתם ביחד רוחשים כוז אינסופי לחיים בר"ב, סתם שיריונאי.

אולי דומים הצנחנים שלנו למלחים הרוסיים בבסיס קרונ-שטאט, שפתחו במהפכה נגד הצאר, ושניסו אחר-כך לפתוח במה-פכה נגד לנין. עושי-צרות מיקצועיים.

נתן החכם

כשהיינו ילדים סיפרנו בדיחות בנוסח "מהו שיא..."

למשל: מהו שיא ההירות? שני קיפורים עושים אהבה.

על מישקל זה אפשר לשאול: מהו שיא הטימטום?

עד לפני שבועיים היתה תשובה ברורה: טאבה. פשוט לא עלה על הרעת שיתכן משהו יותר מטומטם.

מסתבר שיתכן. אחרי כל שיא יש שיא חדש. לכן אין ספר-השיאים של ניוס שוקט על שמריו.

מהו שיא הטימטום, כרגע? הרעיון לשלוח את נתן שצ'רנסקי לאר"ם.

לרעיון גאונני כזה צריך להיות אבא גאונני. אומרים שזהו ביבי נתניהו. כל הכבוד.

שצ'רנסקי אינו רק אדם שנחשב על-ידי השילטונות הסובייטיים כמיטטרר ממדרגה ראשונה. הוא לא רק אדם ששוחרר רישמית על תקן של מרגל, במיסגרת של

חילופים. חשוב מכל אלה: אחרי שחירונו הוסיף שצ'רנסקי לקרש מילחמה עולמית בסובייטים.

הוא הפך נושא-הדגל של הימין הקיצוני-קיצוני ברחבי העולם, המשתרל להחזיק את המלחמה

הקרה בחיים גם בעידן גורכא-צ'וב. על כל גיבעה רמה ותחת

כל עץ רענן מכרוז שצ'רנסקי, ככתב ובעלי-פה, שהגלאסנוסט'

הוא שקר והפרסטררויקה כוזב.

כל אדם זכאי לריעותיו, מה גם שבחוגים מסויימים הסחורה שמ' ציע שצ'רנסקי היא מיצרר מבר

קש מאוד, והיא שווה מיליוני דולארים.

אבל מדוע צריך איש כזה להיות דווקא נציג ישראל באר"ם?

אין זה מסתר עם העובדה שאחרי עמל רב הצליח שרה-חוף הישראלי לשכנע את עמיתו הסובייטי לפתוח במגעים רצופים ביניהם — תפקיד שהוטל דווקא על שגרירי ברית-המועצות ויש

ראל באר"ם?

שצ'רנסקי באר"ם ב-1989? ממש רעיון מטורף. אילו ייחסתי חשיבות כלשהי למישר-החוף הייתי מודאג מאוד. למרבה המזל, אני מאמין כי מישר-החוף הוא מוסד שולי. (כפי שחזרו פעם מירד

שיף: מישר-החוף / מאור נחץ / כי בלעדיו / מה יעשו פקידיו?) במדינה מסודרת — ברית-המועצות, למשל — יש מוסד

המקבל החלטות. כל החלטה מתקבלת אחרי לבטים ויסורים, עבודת-מחקר וגיבוש איפציות, עימות של השקפות ושקילת הסי' כויים. אחרי שהיא מתקבלת, פועלות על פיה כל שלוחות המדינה,

עד שמתקבלת החלטה אחרת.

למשל: ממשלת-ישראל מחליטה כי האינטרס הלאומי מחייב

חידוש היחסים בין ירושלים ומוסקוה. קובעים לכך דרגה גבוהה של קרימות. בהתאם להחלטה זו נעשה הכל: התנגדות המישלחת

הישראלית במוסקוה, תחרויות-ספורט, טיפול בחוטפי מטוס סוב' ייטי, עזרה לנפגעי רעש בארמניה. וכמובן, מינוי שגריר באר"ם,

שיתאים במיוחד למאמץ זה.

כך במדינה מסודרת. במדינה שלנו שום החלטה אינה החלטה, ושום קו אינו קו. הכל שולפים מן המותן, קולעים בול לכתורת של

חמר בבוקר. כל אחד עושה מה שהוא רוצה. יש ביבי. יש ארנס. יש שמיר. לכל אחד יש הברקות מזהירות. ואם הברקה אחת סותרת את

רעותה — אז מה? שיהיה שמה.

מול האר"ם יש שדרה נאה, מיץ כיכר בקצה רחוב. מתנוסס שם שלט עירוני גדול. כיכר שצ'רנסקי. די הופתעת. אולי היו צרי' כים לקרוא למקום כיכר ביבי נתניהו.

אשר לשצ'רנסקי עצמו, מתאים לו יותר השם אנטולי שפנסקי. הוא היה גיבור אמיתי בברית-המועצות, ואז הערצנו אותו כולנו.

אחרי שחירונו הפך הולך-ריתלם. מעולם לא הרים את קולו למען